

УДК 378.147.34 [616-035]

DOI 10.11603/m.2414-5998.2022.1.12938

А. О. Волосовець

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-5225-1480>

Scopus Author ID 57200612076

І. С. Зозуля

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-8496-9876>

Scopus Author ID 57200612268

О. В. Іващенко

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-2866-707X>

І. В. Вербицький

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-3388-5012>

О. Г. Крамарева

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-0766-0496>

А. В. Бойко

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-5041-8654>

Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, Київ

ВИКОРИСТАННЯ МАЙСТЕР-КЛАСІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ НА КАФЕДРІ МЕДИЦИНИ НЕВІДКЛАДНИХ СТАНІВ

**A. O. Volosovets, I. S. Zozulya, O. V. Ivashchenko, I. V. Verbytsky,
O. G. Kramareva, A. V. Boyko**

Shupyk National Healthcare University of Ukraine, Kyiv

IMPLEMENTATION OF MASTER-CLASSES IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF THE DEPARTMENT OF EMERGENCY MEDICINE

Анотація. Розробка нових інформальних варіантів навчання із залученням сучасних цифрових, навчальних та симуляційних технологій є актуальним і важливим питанням у вищій медичній освіті. Метою даного дослідження було розробити та дослідити ефективність імплементації нових інформальних варіантів навчання медичних працівників та студентів у педагогічну практику на кафедрі медицини невідкладних станів. Кафедральні співробітники розробили нові навчальні програми, які включають цілий ряд майстер-класів із різних напрямків медицини невідкладних станів. Аналіз ефективності імплементації нової форми викладання показав, що слухачі надають перевагу майстер-класам у своїй навчальній діяльності, оскільки останні мають чітку практичну спрямованість і дають реальні знання для надання медичної допомоги у реальних умовах та невідкладних ситуаціях. Використання нових інформальних варіантів викладання навчального матеріалу із залученням сучасних інформаційних технологій, симуляційних елементів і манекенів та професійних викладачів з реальним клінічним досвідом дозволить значно підвищити рівень підготовки студентів та слухачів у медичних закладах вищої освіти і забезпечити високу якість надання медичної допомоги населенню.

Ключові слова: майстер-клас; невідкладні стани; викладання, оптимізація.

Abstract. Development of new informal educational methods with involvement of modern digital, educational and simulation technologies is a very important issue in higher medical education. The purpose of this study was to develop and investigate the effectiveness of the implementation of new informal educational methods for training of health professionals and students in the Department of Emergency Medicine. The staff of the department has developed a number of master classes in various areas of emergency medicine. Analysis of the effectiveness of the implementation of the new forms of education showed that students prefer master classes in their educational activities because they have a clear practical orientation and provide real knowledge about providing of medical care in case of real conditions and emergencies. The use of new informal educational options involving modern informational technology, simulations, mannequins and professional teachers with real clinical experience could significantly increase the level of training of students and trainees in medical universities and ensure the high quality of medical care in future.

Key words: master class; emergency care; education; optimization.

© А. О. Волосовець, І. С. Зозуля, О. В. Іващенко та ін.

Вступ. Сучасні особливості життя у вигляді значного поширення інформаційних технологій, тотальної цифровізації та значної трансформації парадигми мислення сучасної молоді обумовлюють появу нових вимог до якості навчального контенту та особливостей процесу викладання навчального матеріалу в педагогічній практиці [2, 3].

Особливо значних змін на сьогодні потребує система навчання у медичних закладах вищої освіти з додипломною та післядипломною підготовкою медиків [3]. Класичні варіанти навчального процесу формальної освіти у вигляді лекцій, семінарських та практичних занять на сьогодні мають застарілу та ригідну структуру, що значною мірою впливає на якість навчального контенту та мотивацію і глибину запам'ятовування студентами навчального матеріалу. Сучасний освітній контент у сфері медицини повинен містити не тільки стандартний методологічно оформлений пакет інформації, але і цілий ряд методик та навчальних засобів, спрямованих на підвищення мотивації, полегшення сприйняття інформації і пряме практичне використання отриманих знань [4]. Саме тому розробка нових інформальних варіантів навчання із залученням сучасних цифрових, навчальних та симуляційних технологій є актуальним і важливим питанням у вищій медичній освіті.

Мета статті – розробити та дослідити ефективність імплементації нових інформальних варіантів навчання медичних працівників та студентів у педагогічну практику на кафедрі медицини невідкладних станів.

Теоретична частина. Однією з сучасних існуючих форм навчання, які на даний момент активно залучаються до процесу викладання медичних дисциплін у додипломній та післядипломній освіті, є форма під назвою «майстер-клас».

Згідно з Порядком організації безперервного професійного розвитку фахівців у сфері охорони здоров'я у НУОЗ України імені П. Л. Шупика [1], майстер-клас – це метод навчання та конкретне практичне заняття з вдосконалення майстерності із лікувально-діагностичної роботи, а також опанування окремих (конкретизованих) професійних компетентностей або їх практично спрямованих компонентів медико-управлінського, медико-правового, медико-економічного, медико-психологічного, біоетичного, медико-інформаційного (цифрового), медико-дидактичного (педагогічного) характеру.

В нашому університеті існують певні особливості організації та проведення майстер-класу [1]:

1) кафедри цокварталу розміщують на офіційному вебсайті НУОЗ України імені П. Л. Шупика інформацію щодо тематики майстер-класів, дати проведення, тривалості та вартості заходу, а також виду (опису) документа, який отримає лікар, із зазначеною кількістю балів (відповідно до вимог наказу МОЗ України від 22.02.2019 р. № 446, із змінами);

2) тривалість майстер-класу може бути 1 та 2 дні або більше. Тривалість навчання не може перевищувати 8 год на день;

3) кількість учасників майстер-класу не нормована, але не може перевищувати 12 осіб;

4) після завершення навчання кафедра оформлює протокол, в якому зазначається: перелік осіб, які пройшли навчання із зазначеними номерами виданого документа; назва майстер-класу; терміни проведення; відповідальна за майстер-клас особа. Протокол підписує завідувач кафедри. Протокол зберігається на кафедрі;

5) при оформленні звіту з навчальної роботи для майстер-класів мають бути розраховані слух./міс. Приклад розрахунку слух./міс. для майстер-класу: якщо тривалість 8 год (1 день або 0,05 міс.), навчальне (педагогічне) навантаження: 12 осіб x 0,05 міс. = 0,6 слух./міс.; якщо тривалість 16 год (2 дні або 0,1 міс.), навчальне (педагогічне) навантаження: 12 осіб x 0,1 міс. = 1,2 слух./міс.; якщо тривалість більша – розрахунки відповідні;

6) результати виконаної роботи відображаються: у розділі «Лікувально-консультативна робота» Індивідуального плану роботи науково-педагогічного працівника – щодо майстер-класів лікувально-діагностичного спрямування; у розділі «Інші види навчальної роботи» Індивідуального плану роботи науково-педагогічного працівника – щодо майстер-класів медико-гуманітарного, медико-інформаційного та/або іншого спрямування;

7) для визначення відповідності запланованого заходу вимогам до майстер-класу, а також з метою забезпечення використання сучасних клінічних протоколів, затверджених МОЗ України в установленому порядку, та медичних стандартів (уніфікованих клінічних протоколів) медичної допомоги на засадах доказової медицини, недопущення використання рекомендацій щодо лікування пацієнтів та наукових досліджень, які не відповідають загальноприйнятим стандартам, використання інноваційних технологій на засіданнях кафедр розглядаються плани, які складаються науково-педагогічними працівниками кафедри;

8) загальні вимоги та плани проведення майстер-класів лікувально-діагностичного спрямування розглядаються, рекомендуються до затвердження

комісією з лікувальної роботи вченої ради факультету/навчально-наукового інституту та затверджуються деканом факультету/директором навчально-наукового інституту;

9) загальні вимоги та плани проведення майстер-класів медико-гуманітарного, медико-інформаційного та/або іншого спрямування розглядаються, рекомендуються до затвердження комісією з навчально-методичної роботи вченої ради факультету/навчально-наукового інституту та затверджуються деканом факультету/директором навчально-наукового інституту.

На кафедрі медицини невідкладних станів Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика активно запроваджуються нові форми викладання з використанням сучасних освітніх технологій. Кафедральні співробітники розробили нові навчальні програми, які включають цілий ряд майстер-класів із різних напрямків медицини невідкладних станів. Зокрема, створені майстер-класи, які присвячені темам невідкладної допомоги в разі серцево-судинної патології, ургентної діагностики невідкладних станів у неврології, забезпечення прохідності дихальних шляхів за умови невідкладних станів, серцево-легеневої реанімації та базової підтримки життя пацієнта.

Кожен майстер-клас включає викладання теоретичної частини контенту, відпрацювання практичної частини на манекенах або інших навчальних матеріалах та імплементацію отриманих навичок в різних ситуаціях шляхом відпрацювання із умови різних клінічних кейсів.

Теоретична частина викладається із дотриманням сучасних положень про академічну доброчесність та включає найбільш сучасні доказові інформаційні матеріали стосовно тієї чи іншої теми.

Практична частина надає можливість викладачу продемонструвати процедуру виконання клінічної навички й дати можливість слухачам та студентам засвоїти даний алгоритм для подальшого його використання у клінічній практиці.

Обговорення різних клінічних ситуацій і варіантів використання клінічної навички залежно від стану пацієнта дозволяє студентам та слухачам значно розширити можливості для імплементації отриманих знань у клінічній практиці.

Як приклад можна навести методологію проведення майстер-класу «Базова підтримка життя». Теоретична частина даного майстер-класу включає описання методики оцінки стану пацієнта за алгоритмом ABCDE (А – оцінка прохідності дихальних шляхів, В – оцінка характеру та наявності дихання,

С – наявність пульсу та серцевих скорочень, D – ступінь функціонального дефіциту, E – негативний вплив зовнішніх факторів навколишнього середовища). Після оцінки стану та загальної оцінки безпечності ситуації описується методологія комунікації з оточуючими та алгоритм виклику бригади швидкої допомоги. Потім у теоретичній частині лектор описує алгоритм проведення серцево-легеневої реанімації шляхом виконання закритого масажу серця та стимуляції оксигенації за умови наявності мішка Амбу. В разі порушення ритму серця за типом фібриляції передсердь чи шлуночків описується методика проведення автоматичної дефібриляції для відновлення ритму серцевих скорочень. Після відновлення адекватного дихання та серцебиття викладач описує методику переміщення пацієнта у фізіологічно безпечне положення.

Після завершення теоретичної частини слухачам починають демонструвати методику проведення серцево-легеневої реанімації із залученням манекенів із наступним відпрацюванням вказаних навичок на практиці кожним слухачем майстер-класу з наступною оцінкою виконання даної навички викладачем кафедри.

Після практичного відпрацювання навичок викладач розглядає ситуаційні кейси, де представлені атипичні клінічні ситуації на зразок аспірації пацієнтом блювотних мас, виникнення судомного нападу, наявності переломів кісток різної локалізації. Дані клінічні ситуації дозволяють адаптувати отримані навички та знання під нетипові випадки і покращити якість надання медичної допомоги пацієнту.

Аналіз ефективності імплементації нової форми викладання показав, що слухачі надають перевагу майстер-класам у своїй навчальній діяльності, оскільки останні мають чітку практичну спрямованість і дають реальні знання для надання медичної допомоги у реальних умовах та невідкладних ситуаціях. Це підтверджується результатами анкетування слухачів, яке показало прихильність у 100 % до даного варіанта викладання, в той час як лекції, наприклад, отримали прихильність лише у 85 % слухачів.

Висновки. Використання нових інформальних варіантів викладання навчального матеріалу із залученням сучасних інформаційних технологій, симуляційних елементів і манекенів та професійних викладачів з реальним клінічним досвідом дозволить значно підвищити рівень підготовки студентів та слухачів у медичних закладах вищої освіти і забезпечити високу якість надання медичної допомоги населенню.

Список літератури

1. Порядок організації безперервного професійного розвитку фахівців у сфері охорони здоров'я в НУОЗ України імені П. Л. Шупика (2021) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://nuozu.edu.ua/d/dostup/polozhennia-pro-strukturni-pidrozdily/5346-poriadok-orhanizatsii-bezperervnoho-profesiinoho-rozvytku-fakhivtsiv-u-sferi-okhorony-zdorovia-v-nmapo-imeni-p-l-shupyka>.

References

1. (2021). Poryadok orhanizatsiyi bezperervnoho profesynoho rozvytku fakhivtsiv u sferi okhorony zdorovya v NUOZ Ukrayiny imeni P. L. Shupyka [The procedure for organizing the continuous professional education of healthcare specialists at the P. Shupyk National University of Healthcare of Ukraine]. Retrieved from: <https://nuozu.edu.ua/d/dostup/polozhennia-pro-strukturni-pidrozdily/5346-poriadok-orhanizatsii-bezperervnoho-profesiinoho-rozvytku-fakhivtsiv-u-sferi-okhorony-zdorovia-v-nmapo-imeni-p-l-shupyka> [in Ukrainian].

2. Про затвердження Положення про дистанційне навчання : наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 р. № 466.

3. Distance Education [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.tandfonline.com/toc/cdie20/current>.

4. Naidu S. Building resilience in education systems postCOVID-19 / S. Naidu // Distance Education. – 2021. – Vol. 42, Issue 1. – P. 1–4. DOI 10.1080/01587919.2021.1885092<http://osvita.ua/vnz/add-education/glossary/7701/>.

2. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy Pro zatverdzhennia Polozhennia pro dystantsiine navchannia vid 25.04.2013 r. № 466 – Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine On approval of the Regulations on distance learning dated 25.04.2013 No. 466 [in Ukrainian].

3. Distance Education. Retrieved from: <https://www.tandfonline.com/toc/cdie20/current>.

4. Naidu, S. (2021). Building resilience in education systems postCOVID-19. *Distance Education*, 42(1), 1-4. DOI 10.1080/01587919.2021.1885092<http://osvita.ua/vnz/add-education/glossary/7701/>.

Отримано 15.02.22
Рекомендовано 18.02.22

Електронна адреса для листування: nmapo.emergency@gmail.com